

Einstein, Ship to Gaza och frågan om ett stycke land kan vara heligt

Albert Einstein varnade redan 1929 för vad fördrivningen av den arabiska befolkningen från dåvarande Palestina skulle leda till. Statsvetaren Bo Rothstein skriver om ship to gaza, övervåld och en möjlig lösning på konflikten.

Den 25 november 1929 skriver Albert Einstein ett brev till sin vän Chaim Weizman, den dåvarande ledaren för den internationella sionistiska rörelsen. I brevet framhåller han hur problematiskt han såg på fördrivningen av den arabiska befolkningen i det dåvarande Palestina:

"Om vi inte förmår hitta ett sätt att skapa ett ärligt samarbete och ett rättfärdigt fördrag med araberna, då har vi inte lyckats lära oss någonting alls under vårt 2 000-åriga lidande". Einstein menade att de "två stora semitiska folken hade en storartad gemensam framtid" och han varnade sina vänner i den sionistiska rörelsen att om man inte lyckades skapa en harmonisk samexistens med den arabiska befolkningen så skulle detta problem "hemsöka oss" för lång tid. I ljuset av det uppenbara övervåld som regerar i regionen, nu senast attacken mot Ship to Gaza, framstår hans varningar som synnerligen profetiska.

Einstein var inte bara 1900-talets främste inom den teoretiska fysiken. Han var också starkt politiskt engagerad. Han var emellertid inte alls den världsfrånvände och politiskt naive tänkare som han ibland framställs som. I historiens ljus framstår många av hans ställningstaganden, som under hans dåtid avfärdades som naiva, i stället som synnerligen framsynta.

Ett tankeexperiment skulle vara att fråga sig vad Albert Einstein - i modern tid den mest uppburne av judar - skulle haft att säga om dagens situation. Detta måste naturligtvis bli ren spekulatation men tankeexperimentet som sådant var i själva verket Einsteins mest verkningfulla vetenskapliga metod. Han var som fysiker sällan i ett laboratorium och inte heller den vassaste av matematiker. Hans genialitet låg i förmågan att tänka i okonventionella banor eller, som det numera heter, "att tänka utanför boxen".

Det var särskilt tre ideal som enligt Einstein en judisk stat hade skyldighet att värna, nämligen "kunskap för sin egen skull, en närmast fanatisk kärlek till rättvisa och kravet på individens rätt till oberoende". Som sekulär humanist skulle han ha varit starkt bekymrad av den starka religiösa dimension som konflikten fått på båda sidor.

Einstein utgick från att såväl vetenskapliga som politiska problem skulle lösas genom att man gick till deras kärnpunkt. Han skulle därför ställt sig kallsinnig till den "vem-bär-egentligen-mesta-skulden"-problematik som sedan länge präglade polemiken om konflikten. Inte för att moralisk skuld var ointressant men för att en sådan skuldbokföring inte skulle kunna leda till en fredlig lösning. Genom att gå till konfliktens kärnpunkt skulle han konstaterat att

konflikten har karaktären av ett så kallat absolut nollsummespel. Ett nollsummespel är en konflikt där vad den ena sidan vinner är lika med vad den andra sidan förlorar. Ett absolut nollsummespel är då det man strider om inte kan delas - om ena sidan vinner, vinner den allt och om den andra sidan förlorar, förlorar den allt. Skälet till att konflikten är "absolut" är att båda sidor anser sig ha gudomlig rätt till precis samma stycke land.

Är sådana anspråk alls möjliga, skulle Einstein frågat. Kan ett stycke land alls vara heligt? Inför detta skulle Einstein sannolikt tänkt såhär: Eftersom både israeler och palestinier köpslår med den mark de hävdar är helig, kan deras anspråk på markens sakrala status inte accepteras. Det strider helt enkelt mot logikens lagar att man köpslår med något som man samtidigt hävdar är heligt.

Vad har varit den främsta orsaken till att försöken till fredsuppgörelser har misslyckats skulle Einstein sedan frågat. Svaret vet vi, nämligen de israeliska bosättningarna på ockuperad mark och palestiniernas krav på rätten att återvända. Båda dessa anspråk skulle Einstein med all sannolikhet ha avvisat. Bosättningarna måste upphöra eftersom de är resultatet av militära erövringar och därmed till sin natur enligt Einstein "ojudiska". Rätten för flyktingar att återvända därför att det är politiskt och socialt helt orealistiskt att i centrala delar av dagens Israel införliva ett par miljoner palestinska flyktingar.

Om vi följer detta tankeexperiment vidare - vad skulle då vara en lösning av konflikten som ligger i linje med Einsteins tänkande baserat på principerna om rättvisa, realism, absolut respekt för individens fri- och rättigheter och sekulär humanism. Helst skulle Einstein sett en federativ stat enligt schweizisk modell men en realistisk blick för den nuvarande situationen skulle med stor sannolikhet lett honom till en tvåstatslösning enligt 1967 års gränser. Vad gäller flyktingarna skulle han kunnat resonera enligt följande: Alldeles oberoende om deras föräldrar eller farföräldrar en gång självmant flydde i förhoppningen om att snart kunna återvända i skydd av de segrande arabiska arméerna eller om man fördrevs av israeliska förband så har en orätt begåtts mot de palestinska flyktingarna. Något som var deras har tagits ifrån dem och för detta har de som individer rätt till kompensation. Egendomen de lämnade har i dag ett marknadspris, de inkomster man förlorat kan uppskattas. Israel skulle helt enkelt ersätta flyktingarna (i realiteten deras arvingar) ekonomiskt för vad de gått miste om och på detta sätt erkänna den orätt som de utstått och upprätta deras rättigheter som individer. Ersättningarna skulle avgöras civilrättsligt i opartiska domstolar och utbetalas till enskilda individer/familjer. Einstein skulle troligen avvisat idén att ersättningarna skulle distribueras av de palestinska myndigheterna eftersom han skulle misstrott dem på grund av deras korruption och brist på respekt för mänskliga rättigheter.

Eftersom alla försök till en statsrättslig lösning misslyckats borde en civilrättslig prövas. Resultatet skulle bli en stor grupp ekonomiskt välbeställda före detta palestinska flyktingar som kunde investera för sig och sina barn i goda framtida utkomstmöjligheter. Kostsamt för Israel naturligtvis men detta måste vägas mot utsikterna att utkämpa ett krig vart femte år eller katastrofer av det slag som vi nu sett i attacken på Ship to Gaza.

Einsteins genialitet låg i förmågan att tänka i okonventionella banor eller, som det numera heter, "att tänka utanför boxen"

Bildtext: Albert Einstein, 1879 - 1955. Konflikt. Det turkiska fartyget Mavi Marmara, som stormades av israeliska soldater, på väg in i den israeliska hamnstaden Ashdod. Redan 1929 funderade Albert Einstein på en lösning för hur judar och araber skulle kunna leva i fredlig samexistens, skriver Bo Rothstein.

©Göteborgs-Posten eller artikelförfattaren.

Göteborgs-Posten - 2010-06-03 - Sida: 70 - Sektion: Kultur - Del: 3